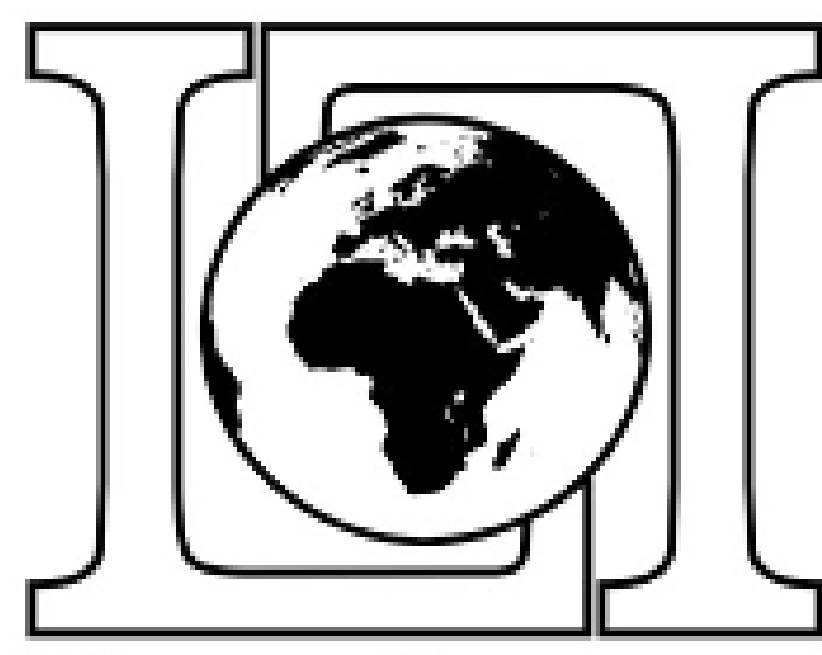

vietnamština

tiếng Việt

FILOZOFICKÁ FAKULTA
Univerzita Karlova

Ngôn ngữ là nguồn gốc của ngộ nhận

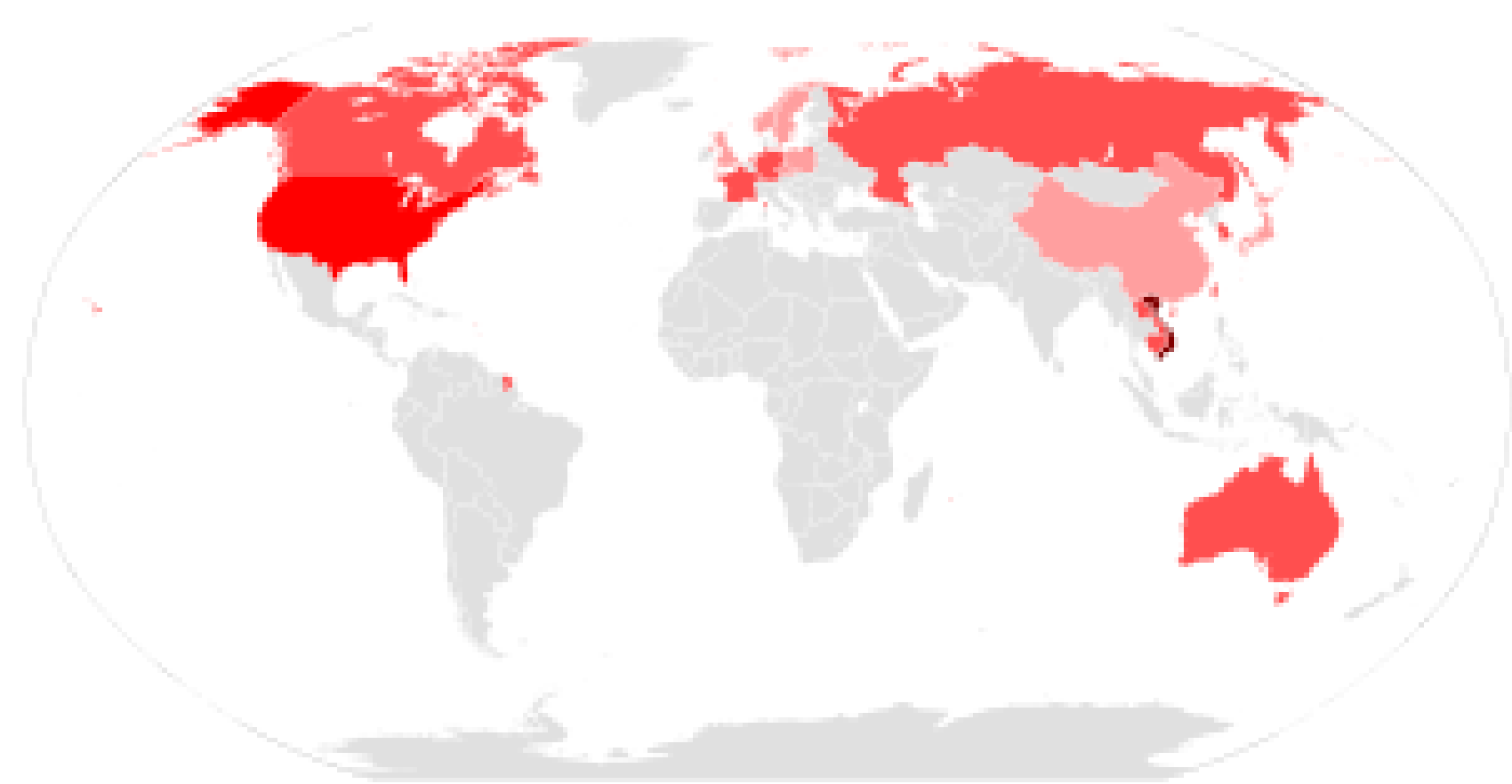
[ŋon³³ ŋu³¹⁵ lɑ²¹ ŋuon²¹ ʰɔk³⁵ ku³¹³ ŋo³¹ tʰɯn³¹]
[ŋon ŋu la ŋuon gok kuo ŋo ɲan]

(Řeč je pramenem nedorozumění. A. de Saint-Exupéry *Hoàng tử bé*)

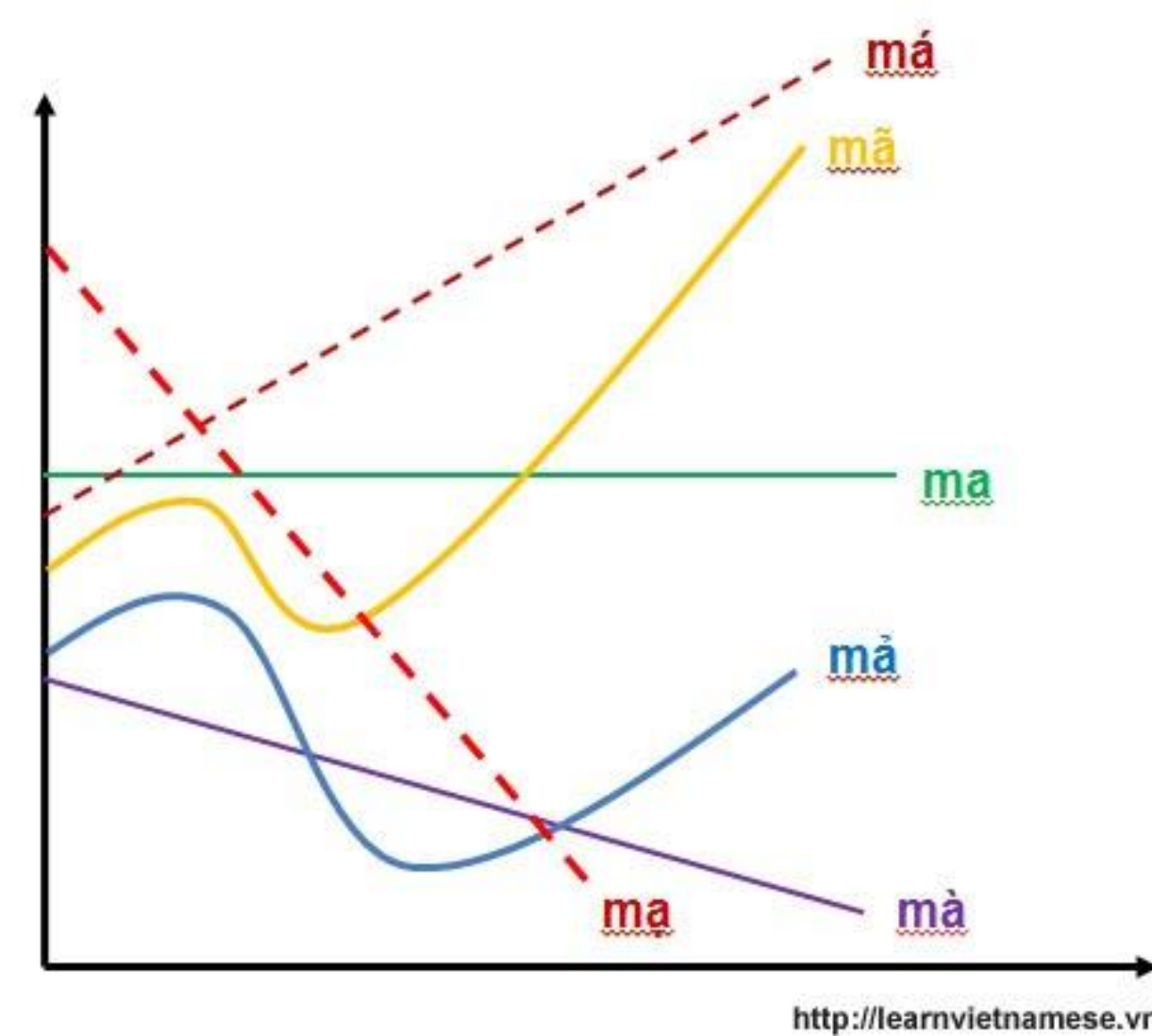
Úvod

- vietnamština je jazyk majoritního etnika Vietů
- úřední jazyk ve Vietnamu
- 86 milionů mluvčích
- viet-muongská skupina, mon-khmerská větev, austroasijská jazyková rodina
- izolační typ
- příbuzný jazyk: muongština
- přes 4 miliony mluvčích mimo Vietnam (USA, Austrálie, Kanada, Laos, Kambodža, Taiwan, Německo, Polsko, ČR atd.)

Tonální jazyk

- 6 tónů
- tón je změnou melodického průběhu výslovnosti slabiky
- změna tónu slouží k rozlišování slov
- 2 tónové registry: vysoký a nízký

Dialekty

- 3 hlavní dialekty: severní, střední, jižní
- dialekty se od sebe liší hlavně výslovností, tj. tóny
- severní dialekt je standardem vietnamštiny

Zajímavé vlastnosti

pevný slovosled S-V-O

Con mèo đã bắt con chuột.
[kɔn³³ mɛu²¹ dɑ³¹⁵ bət³⁵ kɔn³³ cuɔt³¹]
[kon meu da bat kon t'uoɬ]
CLF kočka PST chytit CLF myš.
Kočka chytla myš.

Srovnej:

Con chuột đã bắt con mèo.
[kɔn³³ cuɔt³¹ dɑ³¹⁵ bət³⁵ kɔn³³ mɛu²¹]
[kon t'uoɬ da bat kon meu]
Myš chytla kočku.

klasifikátory

- k pojmenování substantivních tříd
- spojují substantiva s číslovkou

osobní zájmena

- pravá osobní zájmena
- substantivní výpůjčky, tj. substantiva označující příbuzenské vztahy

elementy

- slouží jako gramatické prostředky

Slovní zásoba

slovní zásoba vietnamštiny obsahuje zejména

- slova s viet-muongským a mon-khmerským původem
- slova s taj-thajským a austronéským původem
- slova přejatá z čínštiny
- slova přejatá z indoevropských jazyků, hlavně z francouzštiny a angličtiny

➤ přes 60% slovní zásoby vietnamštiny tvoří sino-vietnamská slova

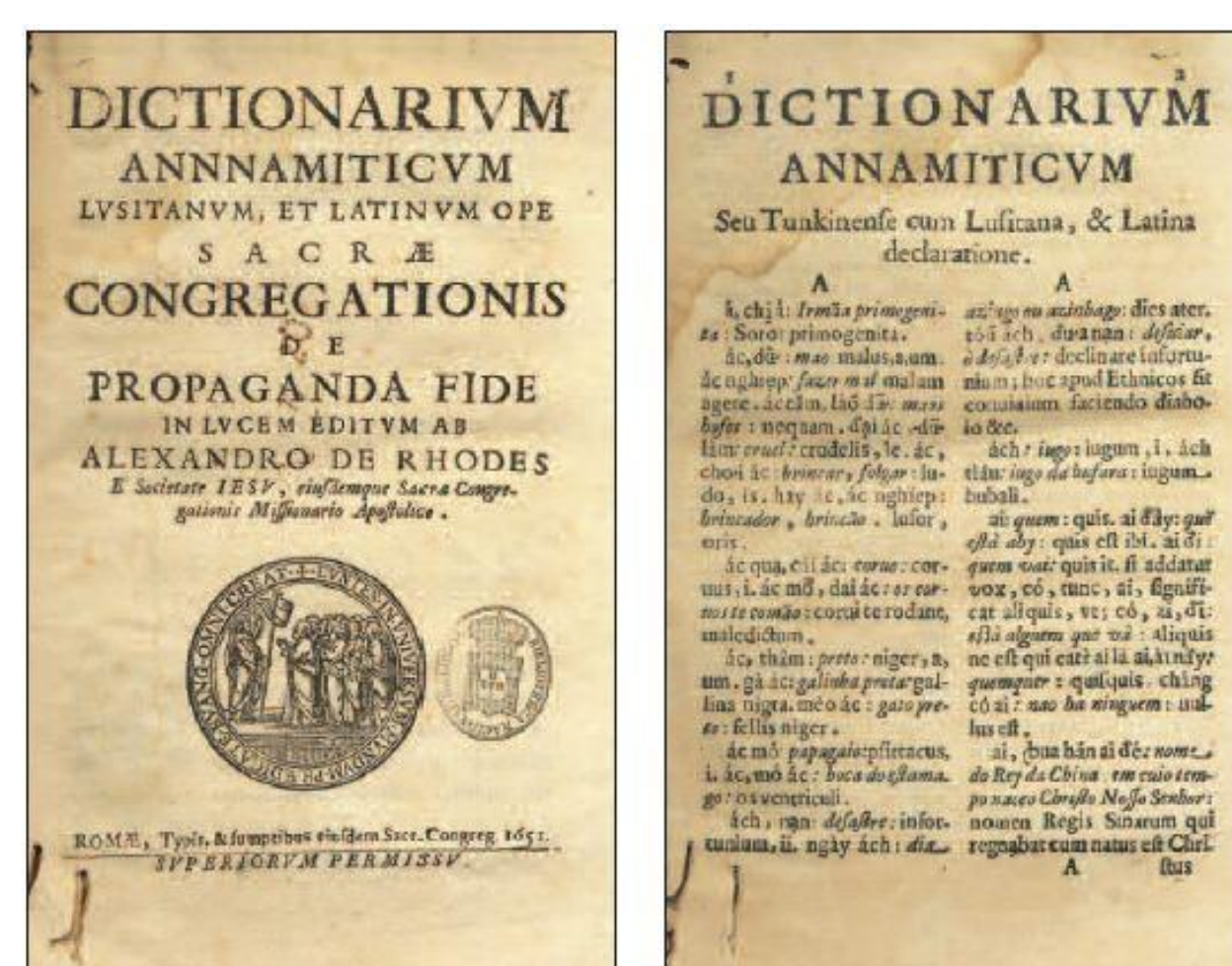
Z dějin vietnamštiny

jazyky a písmo ve Vietnamu od 8. století

- 8. – 9. století: 2 jazyky (vietnamský, čínský), 1 písmo (čínské)
 - 10. – 12. století: 2 jazyky (vietnamský, literární čínský), 1 písmo (čínské)
 - 13. – 16. století: 2 jazyky (vietnamský, literární čínský) 2 písmo (čínské a tzv. Jižní znaky *chữ Nôm* pro zápis vietnamštiny)
 - 17. – 1. polovina 19. století: 2 jazyky (vietnamský, literární čínský) 3 písmo (čínské, Jižní znaky a latinizované písmo *chữ quốc ngữ* pro zápis vietnamštiny)
 - období francouzské kolonizace: 3 jazyky (vietnamský, francouzský a literární čínský), 4 písmo (francouzské, latinizované písmo, Jižní znaky a čínské)
 - od 1945: pouze vietnamský jazyk a latiniz. písmo *chữ quốc ngữ*
- jeden z tvůrců zápisu vietnamštiny latinkou je francouzský misionář Alexandre de Rhodes, který v roce 1651 v Římě vydal vietnamsko-portugalsko-latinšský slovník

Alexandre de Rhodes (1591-1660)

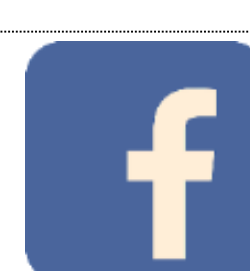
Vietnamsko-portugalsko-latinšský slovník (1651)

Shrnutí

- vietnamština se zapisuje latinkou, s použitím diakritických znamének pro tóny a hlásky
- literárním jazykem a standardem vietnamštiny je severní dialekt, který má 6 tónů
- společenské oslovování ve vietnamštině se řídí věkem, společenským postavením a vzájemným respektováním mluvčích na základě používání systému osobních zájmen, odvozených z termínů pro příbuzenské vztahy

Reference

- DE FRANCIS, J. 1977. *Colonialism and Language Policy in Vietnam*. The Hague: Mouton Publishes.
- HLAVATÁ, L., SLAVICKÁ, B. 2003. *Tiếng Việt thực hành. Praktická vietnamština*. Praha: Fortuna.
- NGUYỄN ĐÌNH HOÀ. 1977. *Vietnamese*. Amsterdam/Philadelphia.
- NGUYỄN PHAN CẢNH. 1984. *Základy vietnamštiny*. Praha: PSN.
- SLAVICKÁ, B. 2008. *Praktická fonetika vietnamštiny*. Praha: Karolinum.
- VŨ ĐỨC NGHIỆU. 2011. *Lược khảo lịch sử từ vựng tiếng Việt* [stručná historie slovní zásoby vietnamštiny]. Hà Nội: NXB GD.
- THOMPSON, L. C. 1991. *A Vietnamese Reference Grammar*. 2. printing. University of Hawaii Press.

@udlvffuk

Ústav Dálného východu
udlv.ff.cuni.cz
fareast@ff.cuni.cz